

Invandring, åldersstruktur och välfärd i en missvisande Delmi-rapport

Artikeln bygger på en granskning av en Delmi-rapport (Malmberg m fl 2016) där författarna argumenterar för att invandringens effekter på befolkningens åldersstruktur mycket kraftigt kommer att höja den ekonomiska tillväxten. Dessa effekter bygger på en feltolkning av regressionsresultat där i realiteten BNP har påverkat åldersstrukturen snarare än tvärtom. Vidare har de regressionser som rapporten bygger på en olämplig utfallsvariabel, beaktar inte human kapital och andra för tillväxten uppenbart viktiga effekter. Det saknas även en övertygande vetenskaplig litteratur och rimliga teoretiska förklaringar till att åldersstrukturen skulle driva den ekonomiska tillväxten i den utsträckning som rapporten påstår.

En av de viktigaste förändringarna av svensk arbetsmarknad, och därmed också av svensk ekonomi, under efterkrigstiden är den kraftiga ökningen av befolkningen och arbetskraften som skett till följd av arbetskrafts- och flyktinginvandring. Under de senaste 20–25 åren har arbetskraftsinvandringen ökat genom Sveriges EU-medlemskap och EU:s utvidgning, och flyktinginvandringen i synnerhet vid de invandringschocker som uppkommit som en följd av t ex Balkankriget i början av 1990-talet och nu senast genom kriget i Syrien. Nettoinvandringen kan under dessa år i volym jämföras med nettoinvandringen från Finland i början av 1970-talet.

Mycket av utredningsverksamheten kring invandringen till Sverige har fokuserat på dess effekter på de offentliga finanserna (Flood och Ruist 2015; Aldén och Hammarstedt 2016). Studier av effekterna på ekonomisk tillväxt har hittills saknats men delegationen för migrationsforskning (Delmi) publicerade i december år 2016 en rapport på detta tema med titeln *Invandringens effekter på Sveriges ekonomiska utveckling* (Malmberg m fl 2016). Analysen baseras helt på att invandringen påverkar den ekonomiska tillväxten genom att åldersstrukturen förändras i en tillväxtfrämjande riktning. Medan personer i åldersgrupper utanför arbetskraften har negativa tillväxteffekter har de arbetsföra åldersgrupperna positiva tillväxteffekter. Åldersgruppen 50–64 år har den högsta tillväxteffekten, gruppen 30–49 år den näst högsta och gruppen 15–29 år den lägsta positiva tillväxteffekten. Utifrån skattningar av sambandet mellan åldersstruktur och BNP för åren 1946–98 simuleras den årliga tillväxten i BNP fram till år 2060.

Sedan 2000-talets början har invandringen till Sverige dominerats av flyktinginvandring. Flyktinginvandringen motiveras av humanitära skäl och med detta humanitära åtagande följer samhällskostnader som många av

PER LUNDBORG

är nationalekonom och professor i internationell migration och etniska relationer vid Institutet för social forskning, Stockholms universitet. Hans forskning är inriktad mot sysselsättnings- och löneeffekter relaterade till invandring och integration.

per.lundborg@sofi.su.se

Jag är tacksam för kommentarer från mina kollegor på Institutet för social forskning Anders Björklund, Ante Farm och Michael Tämlin, samt från Cecilia Lundborg.

oss, om än inte alla, är beredda att ta. Enligt författarna till Delmi-rapporten innebär dock den omfattande invandringen sedan år 2000 att vi kan räkna med ”märkbart positiva effekter på den ekonomiska tillväxten” (s 75). Som jag kommer att visa finns det ett flertal anledningar till att vara skeptisk mot denna slutsats. Det är av stor vikt för myndigheters och forskarvärldens trovärdighet att rapporter och studier mynnar ut i realistiska bedömningar av flyktinginvandringens effekter, vilket annars kan leda till felaktiga policyåtgärder. Delmi:s uppdrag beskrivs på hemsidan på följande sätt: ”Delmi initierar studier och förmedlar forskningsresultat på migrationsområdet som underlag till framtida migrationspolitiska beslut och för att bidra till samhällsdebatten”. Det är därför viktigt att Delmi-rapporten inte lämnas utan en kritisk granskning.

Jag fick i uppdrag att lämna synpunkter på rapporten i olika stadier.¹ Medan jag var positiv till det inledande beskrivande kapitlet om demografi – invandringens effekter på befolkningens ålderssammansättning – var jag kritisk till analysen av hur invandring påverkar den ekonomiska tillväxten. Jag föreslog därför att rapporten skulle begränsas till de demografiska delarna. Att jag var kritisk framkommer i ett förord till rapporten men utrymme för att förklara min kritik gavs inte, vilket motiverar den föreliggande artikeln. Rapporten bygger på empiriska resultat som aldrig redovisas. Emedan det kan finnas demografiska effekter att beakta för den ekonomiska tillväxten, saknas en etablerad och övertygande litteratur på området. Mycket talar därtill för att de tillväxteffekter av invandring med åtföljande förändringar i åldersstrukturen som rapporten bygger på är mycket kraftigt överdrivna. Författarna feltolkar regressionsresultat, analyserar effekter på en olämplig utfallsvariabel och bortser från förhållanden som rimligen måste påverka ekonomisk tillväxt. I korthet lider rapporten av följande brister:

- 1) Det positiva sambandet mellan bruttonationalprodukten (BNP) och invandringens åldersstruktur tolkas som att *enbart* åldersstrukturen påverkar BNP. Författarna bortser således från att faktorer såsom utländsk efterfrågan, tekniska framsteg och globalisering ökar BNP, vilket i sin tur ökar invandringen av personer i arbetsför ålder.
- 2) Författarna studerar effekterna på BNP när de borde ha studerat och redovisat effekterna på BNP per capita och BNP per anställd.
- 3) Författarna skiljer inte på arbetskrafts- och flyktinginvandring och beaktar inte flyktinginvandrarnas låga arbetskraftsdeltagande och samsättning.
- 4) Författarna skiljer inte på invandring av lågutbildade och högutbildade.

¹ Eftersom ett av mina forskningsområden är invandringens välfärdseffekter var det naturligt att jag koncentrerade mig på dessa delar. Det jag fick att läsa i ett utkast om detta var två sidor text varav en halv sida sammanfattning. Dessa hade dock uppenbara brister som jag påpekade i en lång kommentar. På ett seminarium var det uppenbart att författarna inte hade tagit till sig av de kommentarer jag hade lämnat. När så en slutrapport kom var texten bättre skriven och utförligare men led fortfarande av samma grundläggande vetenskapliga problem. Efter genomläsning vidhöll jag min kritik och föreslog att enbart de deskriptiva demografiska delarna skulle ingå.

- 5) Det ges inga utförliga och rimliga förklaringar till *hur* befolkningsökning och åldersstruktur påverkar ökningstakten av BNP per capita.
- 6) Författarna hävdar felaktigt att åldersstrukturen påverkar alla andra faktorer av vikt för den långsiktiga ekonomiska tillväxten och att dessa faktorer därför kan negligeras.

Jag ska nedan först diskutera vad vi normalt uppfattar har drivit den svenska tillväxten, vad som påverkat arbetskraftsinvandringen och utifrån detta tolka de koefficienter för åldersstrukturens tillväxteffekter som författarna baserar sina tillväxtprognoser på. Jag ska sedan argumentera för att invandringens sammansättning vad gäller utbildningsnivå och arbetsmarknadsstatus också har betydelse för dess påverkan på ekonomisk tillväxt och att en analys baserad enbart på befolkningens åldersstruktur är kraftigt missvisande.

1. Drivkrafter bakom svensk ekonomisk tillväxt och invandringens roll

Exportefterfrågan och inhemsk efterfrågan

Centralt i rapporten är sambandet mellan BNP och åldersstrukturen. Resultaten om åldersstrukturens påverkan på BNP baseras på skattningar för åren 1946 till 1998. För att förstå hur författarna kommer fram till ett starkt positivt statistiskt samband mellan BNP och åldersstruktur är det illustrativt att beskriva orsakerna bakom den svenska BNP-tillväxten under denna period. Efter andra världskriget följde en period av mycket hög ekonomisk tillväxt där svenska företag var väl förberedda att möta den stigande efterfrågan på industrivaror och råvaror från de krigshärjade länderna. Därtill ökade även den inhemska konsumtionsefterfrågan på varor och tjänster kraftigt genom produktivitetförbättringar som höjde reallönerna. Det viktiga i sammanhanget är att stigande BNP i sin tur också orsakade en kraftig invandring av personer i arbetsför ålder där arbetskraft från framför allt Finland men också från Italien, Grekland, och Jugoslavien anställdes, i synnerhet inom tillverkningsindustrin.² Tillväxten i BNP, driven av den ökade efterfrågan på exportmarknader och inhemska marknader, kom således att påverka inflyttningen av personer i arbetsför ålder varvid åldersstrukturen ändrades.

Då ökning av BNP bestämmer arbetskraftsinvandringens omfattning och därmed även påverkar befolkningens åldersstruktur är det lätt att etablera ett positivt statistiskt samband mellan BNP och åldersstrukturen. Författarna drar dock slutsatsen att det enbart är arbetskraftens åldersstruktur som påverkar BNP och inte tvärtom. Att inte ta hänsyn till detta ömsesidiga beroende leder till att åldersstrukturens betydelse för den ekonomiska utvecklingen gravt överskattas.

² En annan faktor som påverkade BNP per capita under 1960- och 1970-talen var kvinnors ökade förvärvsverksamhet.

Vare sig modellspecifikationen eller regressionsresultaten som rapportens resultat bygger på redovisas i den aktuella rapporten varför det blir svårt att bedöma resultatens tillförlitlighet. I stället hänvisar författarna för sina resultat till figur 5.6 i en tidigare ESO-rapport (Lindh och Malmberg 2000a)³ men där framgår inte heller hur regressionsmodellen specificerats.⁴ Varken Delmi-rapporten eller ESO-rapporten bygger således på vederbörligt granskade resultat. Det framgår ändå att författarna inte har beaktat att arbetskraftsinvandring och den åtföljande förändringen av åldersstrukturen påverkas av BNP-tillväxten. Sambandet benämns helt korrekt som en korrelation men behandlas som kausalt i simuleringarna där åldersstrukturen styr BNP. Om det enbart är en korrelation och inte ett kausalt samband kan man inte dra de starka slutsatser som författarna gör. Med tanke på Sveriges starka exportberoende och omfattande arbetskraftsinvandring under efterkrigstiden är det rimligt att tro att sambandet mellan BNP och åldersstrukturen till stor del utgörs av BNP:s effekt på invandringen av personer i arbetsföra åldrar och inte tvärtom.

Tekniska framsteg, humankapitalbildning och tillväxt

I stället för fokuseringen på åldersstrukturen borde författarna ha beaktat invandringens effekter på humankapitalbildningen och därigenom på tillväxten. Sedan 1980-talet har tillväxten i stora delar av den utvecklade världen, inklusive Sverige, i hög grad drivits av teknologiska framsteg, i synnerhet inom IT-sektorn och genom globalisering. Här har humankapitalbildningen spelat en avgörande roll med exempelvis fler och mer välutbildade IT-ingenjörer, programmerare och rationaliseringsexperter. Datoriseringen och robotiseringen inom olika produktionsprocesser och datorers införlivande i avancerade produkter som säljs internationellt har varit viktiga faktorer bakom produktivitetstillväxten men även här är tillgången på kunnig och välutbildad personal en grundläggande bakomliggande faktor.

Den vetenskapliga litteraturen över ekonomisk tillväxt baserades länge på den grund som lades framför allt av Robert Solow (Solow 1956). Parallellt med de tekniska framstegen gjordes dock nya teoretiska landvinningar mot slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. I stället för att som tidigare betrakta ekonomisk tillväxt som ett resultat av exogena faktorer, betraktades den nu som ett resultat av endogena faktorer där den ekonomiska tillväxten kunde påverkas av policyåtgärder (Romer 1987, 1990; Lucas 1988; Grossman och Helpman 1991; Rebelo 1991; Aghion och Howitt 1992). Teorin för endogen tillväxt är i hög grad i linje med

³ I texten hänvisar författarna till Lindh och Malmberg (2000b) men där finns ingen figur 5.6 och uppenbarligen är det ESO-rapporten Lindh och Malmberg (2000a) som åsyftas. Förbryllande är dock att i ESO-rapporten används data för perioden 1945–96, medan man hävdar att skattningsarna i Delmi-rapporten är baserade på perioden 1946–98.

⁴ Det enda som framgår är att det *inte* är samma modell som i Lindh och Malmberg (1999) där BNP per anställd helt korrekt används som beroende variabel medan de icke redovisade skattningsarna i Delmi- och ESO-rapporterna är baserade på BNP som beroende variabel.

den teknikdrivna ekonomiska tillväxten vi upplevt sedan 1980-talet och baseras i hög grad på att investeringar i humankapital, innovationer och ökade kunskaper i teknik och naturvetenskap ger betydande bidrag till den ekonomiska tillväxten. Den fokuserar också i hög grad på *spillover*-effekter där kunskapsbaserad ekonomi driver den ekonomiska utvecklingen på lång sikt. Det innebär också att det finns betydande utrymme för politiker att påverka den långsiktiga ekonomiska tillväxten bl a genom incitament för innovation och humankapitalbildning. Teorin för endogen tillväxt är i dag grundläggande för synen på hur ekonomier utvecklas på längre sikt med fokus på humankapitalbildningen. Även Solowmodellen har i de fall humankapitalbildningens betydelse beaktas visats ha empirisk relevans (Mankiw m fl 1992).

Effekten av internationell migration har också studerats inom teorin för endogen tillväxt (Lundborg och Segerstrom 2000, 2002; Lundborg och Rechea 2003). Här studeras hur arbetskraftsinvandring genom ökad humankapitalbildning kan påverka företagets investeringar i FoU och därmed tillväxttakten. Ökningen av antalet lågutbildade som anställs påverkar naturligtvis nivån på BNP men inte dess tillväxt per capita medan invandring av högutbildade i FoU-verksamhet påverkar såväl BNP:s nivå som dess tillväxttakt per capita.⁵

I rapporten hävdas att alla för tillväxten avgörande faktorer, såsom teknisk utveckling, investeringar och utbildningsnivå, i sin tur bestäms av åldersstrukturen och att dessa därför kan bortses ifrån. Med syftning på dessa tillväxtvariabler skriver författarna: ”Men litteratur som behandlar demografins effekter på ekonomin ger goda argument för att alla dessa variabler i sin tur påverkas av åldersstrukturen” (s 67). Även om de medger att de nämnda tillväxtvariablerna inte är oviktiga anför att demografin är så central att variablerna inte behövs i en regressionsmodell. Detta är inte korrekt och i en tidigare studie av en av författarna baserad på OECD-data hävdas tvärt emot citatet ovan att traditionella faktorer *har* stort förklaringsvärde vid sidan av åldersstrukturen (Lindh och Malmberg 1999). Effekterna av åldersstrukturen på OECD-ländernas tillväxt faller dessutom kraftigt när andra tillväxtrelaterade variabler inkluderas i modellen.

2. Arbetskraftsinvandring, flyktinginvandring och tillväxt

Enligt författarna är åldersstrukturen det enda som betyder något för den långsiktiga ekonomiska tillväxten, oavsett om personerna i invandringskohorten är låg- eller högutbildade, om det rör sig om arbetskrafts- eller flyktinginvandrare och oavsett individernas status på arbetsmarknaden. Det lämnas dock inga övertygande förklaringar i rapporten till varför

⁵ Vilka arbetsuppgifter som har med tillväxt att göra är naturligtvis svårt att precisera. En lågutbildad kan i vissa fall påverka tillväxten genom att för sina chefer föreslå reformer som för en given insats av produktionsfaktorer ökar produktionen av tjänster eller varor. I huvudsak är detta dock uppgifter för högutbildad personal.

åldersstrukturen för den arbetsföra befolkningen har betydelse för ekonomisk tillväxt och författarna skriver att ”det inte är klarlagt vilka mekanismerna är bakom ålderseffekterna” (s 69). De nämner dock att äldre och mer erfarna personer många gånger är mer produktiva än yngre och mindre erfarna. En förutsättning för att dessa åldersbestämda produktivitetsskillnader ska ha betydelse, inte bara för nivån på BNP, utan också för dess tillväxt måste rimligen vara att dessa personer inte bara är i arbete utan också är involverade i arbete som direkt eller indirekt har med tillväxt att göra, t ex i företagens FoU-arbete eller organisationers rationaliseringsarbete.⁶

En annan möjlighet som författarna nämner är att sparbenägenheten skiljer sig mellan personer i olika åldrar och att ett högre sparande i vissa åldersgrupper underlättar FoU-investeringar. Flyktingar som har varit i landet under en kortare tid kan dock inte förväntas ha samma sparbenägenhet som den befintliga befolkningen, givet samma åldersgrupp, eftersom genomsnittsinkomsterna är betydligt lägre för flyktingar. Med dagens integrerade finansiella marknader är därtill beroendet av inhemskt sparande mindre för små öppna ekonomier såsom Sverige än vad som tidigare var fallet. Acemoglu och Restrepo (2017) förklarar avsaknaden av ett negativt samband mellan åldrande och BNP per capita med att det sker en teknologisk anpassning genom robotisering.

Det är beklagligt att man som läsare inte får mer av förklaring till åldersstrukturens möjliga effekter på den ekonomiska tillväxten, i synnerhet då författarna i rapporten hävdar att den genom invandring förändrade åldersstrukturen kraftigt påverkar tillväxten. Hur kan en arbetslös flyktinginvandrare utan utbildning ha samma effekt på tillväxten som en civilingenjör, som är verksam på t ex Ericsons eller AstraZenecas FoU-avdelning, bara för att de tillhör samma åldersgrupp?

I detta sammanhang är det av betydelse att arbetsmarknadseffekterna av arbetskraftsinvandring och flyktinginvandring skiljer sig markant åt. I invandringslandet finns en efterfrågan på arbetskraftsinvandringens tjänster. Då efterfrågan styr arbetskraftsinvandringens omfattning och dess kompetens fyller den fria rörligheten en viktig funktion för att invandringslandet ska undvika flaskhalsar och löneglidning vid en överhettning och strukturella problem och kan därmed sägas utgöra ett smörjmedel för ekonomin. Än viktigare är att företagen genom den fria rörligheten kan få fram en spetskompetens, vilket kan ge positiva tillväxteffekter. Efter invandringsreformen från december 2008 har svenska företag också möjlighet att rekrytera högkompetent personal från tredje land. Här kan t ex högutbildade personer från Indien och Kina rekryteras till FoU-verksamheten för produktutveckling, datorisering, robotisering, programmering m m, vilket kan främja ekonomisk tillväxt.

När det gäller flyktinginvandringen är situationen en annan. Eftersom det i det här fallet inte finns något generellt samband mellan efterfrågan

⁶ Se t ex Mankiw m fl (1992) som i en empirisk tillämpning av Solowmodellen visar betydelsen av investeringar i humankapital för den ekonomiska tillväxten.

på arbetskraft i landet och omfattningen eller kompetensen hos de som invandrar kan vi inte tala om någon effekt som underlättar arbetskraftsförsörjningen på samma sätt som för arbetskraftsinvandringen. Då en stor andel av flyktinginvandrarna har mycket låg utbildning (se nedan) eller utbildning som inte efterfrågas i Sverige, kommer välfärdseffekterna av flyktinginvandringen att bli väsensskilda från arbetskraftsinvandringens effekter. Många flyktinginvandrare med låg utbildning och relativt hög ålder kommer aldrig in på arbetsmarknaden då efterfrågan på deras tjänster saknas till rådande lönenivåer. En kort återstående tid i arbetslivet kan göra att en utbildning efter ankomsten till Sverige inte lönar sig. Självfallet finns här också personer som kan ha positiva effekter på tillväxten; nyanlända från Syrien eller Iran har många gånger en gedigen utbildning från hemlandet. Andelen flyktingar som kan anställas inom den typ av verksamhet som genererar ekonomisk tillväxt är dock låg och flyktinginvandringen har inte bestämts utifrån företagets behov utan utifrån invandrarnas egna skyddsbehov.

I detta sammanhang är det av betydelse att rapporten baseras på data från perioden 1946–98 som dominerades av arbetskraftsinvandring. En okritisk överföring till dagens situation med dominerande flyktinginvandring kan av naturliga skäl då leda väldigt fel.

Då mycket av den moderna tillväxtlitteraturen baseras på humankapitalbildningen är det av betydelse att även studera hur den numera dominerande flyktingvandringens utbildningsstruktur ser ut. I den officiella statistiken vid SCB saknas emellertid uppgifter om skolbakgrund som är kortare än 9 år. SCB hjälper dock Skolverket att ta fram information om skolbakgrund för elever i svenska för invandrare (sfi) (Skolverket 2015). Bland inskrivna på sfi år 2011–15 återfinns det en relativt stor grupp med 13 eller fler år i utbildning, men samtidigt återfinns en stor andel av de inskrivna i kategorier där utbildningsnivån är mycket låg. Andelen med sex eller färre år i utbildning har varierat mellan 24 och 18 procent år 2011 respektive 2015. Andelen som behöver lära sig läsa och skriva eller lära sig det latinska alfabetet varierar mellan 9 och 23 procent. Att personer i dessa grupper kommer att ha stora problem att komma in i arbetskraften är uppenbart, i synnerhet då enklare arbetsuppgifter saknas i nödvändig utsträckning och minimilönerna i Sverige är höga. Andelen sysselsatta av den befolkning som invandrat 2000–11 är 60–65 procent av den befintliga befolkningens andel.⁷ Rimligen måste sådana betydande skillnader beaktas för en trovärdig analys av hur invandringen påverkar tillväxten.

Författarna är medvetna om dessa skillnader men har inte beaktat dem. Att i en analys av invandringens betydelse för ekonomisk tillväxt via åldersstrukturen helt bortse från att sysselsättningen bland flyktinginvandrare och andra skiljer sig så markant åt är inte rimligt. Data finns att tillgå, vilket

⁷ Den relativa sysselsättningsgraden har beräknats med hjälp av registerdata från SCB för åren 2000 till 2011. Personer har klassificerats som sysselsatta enligt SCB:s definition. Sysselsatta inkluderar både löntagare och egenföretagare.

innebär att författarna hade kunnat korrigera sina resultat för de avgörande skillnaderna mellan den befintliga befolkningen och de aktuella invandringskohorterna vad gäller arbetskraftsdeltagande, sysselsättning och arbetslöshet. Men i rapporten är det åldersstrukturen i sig som är avgörande oavsett arbetsmarknadsstatus.

3. BNP, BNP per capita och BNP per anställd

Ett annat problem med rapporten är att författarna använder BNP som välfärdsmått. Om man vid en given sysselsättning och befolkning talar mer allmänt om åtgärder som påverkar ekonomisk tillväxt, såsom tekniska framsteg, investeringar, förbättrade produktionsprocesser, datorisering och robotisering, är det naturligt att studera effekterna på tillväxten av BNP som ett grovt välfärdsmått. När vi däremot studerar ekonomiska effekter av att antalet personer i arbetsför ålder ökar genom invandring är BNP inte längre det relevanta utfallsmåttet för välfärd. I det här fallet måste effekterna på BNP per capita analyseras,⁸ eftersom BNP stiger mekaniskt då fler kommer i arbete. Effekterna på BNP per capita och på den befintliga befolkningens välfärd har författarna inte redovisat eller diskuterat annat än i förbigående. I stället framställs invandringen som entydigt positivt på välfärden om BNP stiger.

När man talar om att åldersstrukturen påverkar tillväxttakten är det centralt att skilja mellan arbeten som, direkt eller indirekt, påverkar tillväxten av BNP per capita och arbeten som inte gör det. Invandrade personer som kommer i arbete på ett enklare, lågbetalt arbete som t ex städare höjer BNP:s nivå med, i princip, individens inkomster inklusive sociala avgifter. Effekterna på BNP per anställd är dock negativa då individen minskar den genomsnittliga inkomsten i landet. På samma sätt stiger BNP per anställd om en invandrare får ett högbetalt arbete. Den omedelbara effekten av invandring på BNP per anställd av flyktingar som kommer i arbete kommer då att bero på deras genomsnittliga lönenivå i förhållande till den befintliga arbetskraftens.⁹ Det faktum att flyktinginvandrare har låga genomsnittliga löner, ett lågt arbetskraftsdeltagande och låg sysselsättningsgrad gör att även BNP per capita kan minska.

De mer avancerade jobben inom framför allt teknik och naturvetenskap påverkar även tillväxten av BNP per capita. Normalt kräver arbeten som påverkar tillväxten högutbildad personal av en viss inriktning, t ex civilingenjörer inom FoU, data, teknik och naturvetenskap eller personal med erfarenhet av att rationalisera offentlig och privat verksamhet, dvs personal i tillväxtrelaterade verksamheter. Men ny kunskap inom humaniora och

⁸ Författarna skriver: "Vår använda modell bygger på en skattning av ålderseffekter på tillväxten av total BNP. Med tanke på hur tillväxten påverkar människors inkomster hade det kanske varit mer intressant att analysera effekterna på BNP-tillväxten per capita. Befolkningsökningen hade emellertid begränsade effekter på BNP under skattningsperioden." (s 72)

⁹ Flyktinginvandring kan leda till kortsiktiga ökningarna av BNP genom att staten och kommunerna ökar sina utgifter, vilket ökar sysselsättningen bland den befintliga befolkningen.

samhällsvetenskap kan också ha tillväxtfrämjande effekter. Högkvalitativ forskning inom samhällsvetenskapen om ekonomisk tillväxt kan leda fram till tillväxtfrämjande policyåtgärder!

4. Avslutning

Sambandet mellan BNP och invandringen och dess åldersstruktur i den här diskuterade Delmi-rapporten vilar på en felaktig tolkning av det positiva statistiska sambandet mellan dessa variabler. Den starka svenska BNP-tillväxten under 1950-, 1960- och 1970-talen, driven framför allt av hög inhemsk och utländsk efterfrågan, ledde till en kraftig invandring av arbetskraft i arbetsför ålder. Detta har författarna tolkat som att det är den förändrade åldersstrukturen som drivit ökningstakten av BNP. BNP-tillväxtens påverkan på arbetskraftinvandringen har de alltså bortsett ifrån.

På grund av rapportens ensidiga fokus på betydelsen av den invandrade befolkningens ålderssammansättning går vi dessutom miste om insikter om hur den senaste invandringen verkligen kan ha påverkat BNP per capita genom att personer anställts för att effektivisera produktionen, utveckla och förbättra varor och tjänster, rationalisera verksamheten i offentlig och privat administration etc. Det rör sig här i huvudsak om högutbildad personal som anställs i företagets FoU-avdelningar och högre chefer i privat och offentlig verksamhet. Det kan också röra sig om invandrare som skapar nya företag och bidrar till den innovativa verksamheten. Här kan äldre och mer erfarna högutbildade medarbetare spela större roll för tillväxten än yngre och mindre erfarna. Det kan således inte uteslutas att det finns intressanta effekter för den ekonomiska tillväxten av den förändrade åldersstruktur som den omfattande invandringen till Sverige har medfört. Tyvärr får vi av Delmi-rapporten ingen insikt i detta.

För att få fram trovärdiga forskningsresultat lägger forskarvärlden stor vikt vid att resultaten granskas av andra oberoende forskare inom samma forskningsområde, s k *peer-reviewing*, innan den vetenskapliga publiceringen. Detta är av synnerlig vikt då vi har en önskan om att de policybeslut som våra politiker fattar ska vara baserade på etablerad vetenskap. Då politiker normalt inte läser eller kan förväntas läsa vetenskapliga tidskrifter, blir länken mellan policybeslut och den vetenskapliga världen ofta utredningar, såsom den här diskuterade Delmi-rapporten som också har det uttalade målet att ligga till grund för politiska beslut. De resultat som Delmi-rapporten bygger på är dock inte vetenskapligt förankrade.

Aghion, P och P Howitt (1992), "A Model of Growth through Creative Destruction", *Econometrica*, vol 60, s 323–351.

Acemoglu, D och P Restrepo (2017), "Secular Stagnation? The Effect of Aging on Economic Growth in the Age of Automation", under utgivning i *American Economic Review: Papers and Proceedings*.

Aldén, L och M Hammarstedt (2016), *Flyttninginvandring – sysselsättning, förvärvsinkomster och offentliga finanser*, Rapport till Finanspolitiska rådet 2016:1, Stockholm.

Flood, L och J Ruist (2015), *Migration, en åldrande befolkning och offentliga finanser*, Bilaga 6 till Långtidsutredningen 2015, SOU 2015:95, Stockholm.

REFERENSER

- Grossman, G och E Helpman (1991), "Quality Ladders in the Theory of Growth", *Review of Economic Studies*, vol 58, s 43–61.
- Lindh, T och B Malmberg (1999), "Age Structure Effects and Growth in the OECD, 1950–1990", *Journal of Population Economics*, vol 12, s 431–449.
- Lindh, T och B Malmberg (2000a), *40-talisternas uttåg – en ESO-rapport om 2000-talets demografiska utmaningar*, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, Ds 2000:13.
- Lindh, T och B Malmberg (2000b), "Can Age Structure Forecast Inflation Trends?", *Journal of Economics and Business*, vol 52, s 31–49.
- Lucas, R E (1988), "On the Mechanisms of Economic Development", *Journal of Monetary Economics*, vol 22, s 3–42.
- Lundborg, P och P Segerstrom (2000), "International Migration and Growth in Developed Countries: A Theoretical Analysis", *Economica*, vol 67, s 579–604.
- Lundborg, P och P Segerstrom (2002), "The Growth and Welfare Effects of International Mass Migration", *Journal of International Economics*, vol 56, s 177–204.
- Lundborg, P och C Rechea (2003), "Will Transition Countries Benefit or Lose from the Brain Drain?", *International Journal of Economic Development*, vol 5, s 34–42.
- Malmberg, B, T Wimark, J Turunen och L Axelsson (2016), "Invandringens effekter på Sveriges ekonomiska utveckling", DELMI-rapport 8, Stockholm.
- Mankiw, G N, D Romer och D Weil (1992), "A Contribution to the Empirics of Economic Growth", *Quarterly Journal of Economics*, vol 107, s 407–437.
- Rebelo, S (1991), "Long-run Policy Analysis and Long-run Growth", *Journal of Political Economy*, vol 99, s 500–521.
- Romer, P (1987), "Growth Based on Increasing Returns Due to Specialization", *American Economic Review: Papers and Proceedings*, vol 77, s 56–82.
- Romer, P (1990), "Endogenous Technological Change", *Journal of Political Economy*, vol 98, s S71–S102.
- Skolverket (2015), "Tabell 3A: Elever 2011–2015 efter kön, ålder, utbildningsbakgrund, andel i läs- och skrivinläring och anordnare", <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/utbildning-i-svenska-for-invandrare/elever-och-kursdeltagare>.
- Solow, R M (1956), "A Contribution to the Theory of Economic Growth", *Quarterly Journal of Economics*, vol 70, s 65–94.